

Lezen met kleuters

Doorgaande lijn van groep 2 naar 3

Kleuters vooral kleuters laten zijn, dat willen de meeste leerkrachten. Tegelijkertijd willen ze de kinderen van groep 2 zo goed mogelijk voorbereiden op groep 3. Voor veel kinderen is de overgang naar groep 3 spannend, omdat ze gaan leren lezen. Het is heel fijn als ze dan in de nieuwe groep dingen herkennen en zo succes ervaren. De basis daarvoor leg je in de kleuterperiode. In dit artikel vind je speelse oefeningen die voorbereiden op het aanvankelijk lezen en spellen.

TEKST: SHIRLEY SNIP-FISCHER

DE MEEST VOORKOMENDE PROBLEMEN IN GROEP 3

Omdat we weten wat de meest voorkomende problemen in groep 3 zijn, kunnen we daar preventief aan werken in groep 2. Deze problemen zijn:

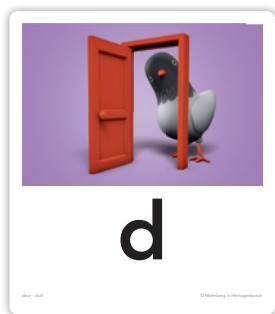
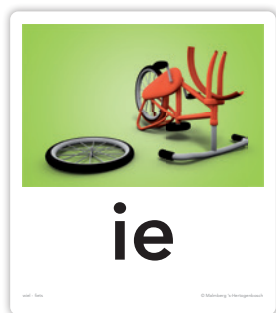
- omkering van letters;
- spellend lezen;
- bij het schrijven van een woord met de laatste klank beginnen.

Doe de oefeningen met alle oudste kleuters en oefen extra met de oudste taalzwakke kleuters. Dat zal hen helpen in groep 3. De oefeningen zijn alleen effectief als ze in groep 3 op dezelfde manier worden aangeboden. Stem dit dus goed af met je collega van groep 3. ▶

GEBRUIK KLANKGEBAREN EN LETTERPLATEN

We herkennen allemaal dat beginnende lezers letters omkeren: een kind schrijft /d/ als /b/ en /eu/ als /ue/. Je kunt dit voorkomen door te werken met klankgebaren en letterplaten. Jonge kinderen bewegen graag en de klankgebaren vormen een goede motorische ondersteuning. Door het gebaar kunnen ze de klank bij een teken sneller oproepen.

Je kunt de gesproken klank ook visueel ondersteunen met een plaat met daarop de letter. Voor anderstalige en taalzwakke kinderen helpen klankgebaren om de klanken goed uit te spreken. Als een kind de /o/ bijvoorbeeld als een /oo/ uitspreekt, dan kun je dit corrigeren met een gebaar. Kinderen voelen namelijk met het lichaam of een klank lang of kort klinkt en hoe de uitspraak van medeklinkers is.

Oefening 1: Klankgebaar en letterplaat

Zet bij deze oefening de kinderen recht voor je. Bied nooit een letter in de kring aan, want dat creëert juist omkeringen: de letter ziet er vanaf de linkerkant heel anders uit dan vanaf de rechterkant.

Doe het gebaar duidelijk voor, met je gezicht naar de kinderen. Jouw gebarenhand is altijd de rechterhand. Doordat de kinderen vanaf de andere kant naar jouw hand kijken, zien ze de goede vorm. De kinderen gebruiken hun linkerhand. Zij zien dan de vorm die jij maakt met je rechterhand. Doordat je frontaal tegenover de kinderen staat, kunt je in één keer observeren of alle kinderen het gebaar correct uitvoeren. Gebruik géén alfabetnaam voor de letters, maar een klanknaam. Laat het onderscheid tussen de klanken /v/ - /f/ en /s/ - /z/ goed horen.

VOORKOM SPELENDE LEZERS

Maak een duidelijk onderscheid tussen hakken (auditieve analyse) en plakken (auditieve synthese). Hakken gebruik je voor het spellen en plakken/zingen voor het lezen. In het verleden lieten leerkrachten tijdens het modelen bij de synthese ook een spellende strategie horen. Nu geven we in groep 2 het goede voorbeeld door de woorden zingend aan te bieden. Model bij de synthese dus niet de spellende strategie, maar bied de woorden zingend aan. Dit is een goede voorbereiding op groep 3, waar dit ook gebeurt.

Oefening 2: Auditieve synthese

Zeg: 'Ik zing het woord. Jullie zeggen het woord.' Vorm de klanken vervolgens met verlengde klankwaarde (zingend):

- rrrrrrooooo (en niet r / oo / k). De kinderen zeggen het woord in een keer: /rook/.
- mmmieieierrr. De kinderen zeggen het woord in een keer: /mier/.

Aan het eind van groep 2 synthetiseren de kinderen dan klankzuivere woorden op mkm-niveau.

**Houd
de instructie
sober en
eenvoudig**

MEER LEZEN?

Zo leer je kinderen lezen en spellen,
José Schraven

VOORKOM WOORDOMKERINGEN

Sommige kinderen schrijven in groep 3 de laatste letter van een woord als eerste op. Ze hebben de laatste klank onthouden en willen die dan meteen schrijven. Het woord /maan/ schrijven zij dan als /naam/.

Als je bij de auditieve analyse-oefeningen meteen de eerste letter opnoemt, voorkom je dit. In groep 2 doe je dit ook weer alleen met klankzuivere woorden op mkm-niveau.

Oefening 3: Auditieve analyse

Deze oefening helpt bij het correct schrijven van woorden in groep 3. Oefen dit auditief met verschillende éénlettergrepige klankzuivere mkm-woorden. De kinderen maken de beweging van links naar rechts.

- Zeg: 'We gaan het woord /boef/ hakken.'
- Doe het hakgebaar voor op je knieën (in spiegelbeeld, dus van rechts naar links) en zeg: b / oe / f, /b/. Sluit altijd af met de eerste klank.
- Zeg: 'Hak maar /boef/.'
- Alle kinderen hakken van links naar rechts en zeggen: b / oe / f, /b/.
- Zeg: 'Nu zeg ik een ander woord: /kaas/.'
- Een kind hakt en zegt: k / aa / s, /k/.
- De andere kinderen hakken zachtjes mee.

Als de kinderen goed begrijpen wat de bedoeling is, dat lukt vaak snel, laat je de eerste twee stappen achterwege, je doet het niet meer voor. Blijf wel naar de eerste klank vragen. Het herhalen van de eerste klank is het startpunt om het woord correct te schrijven. Ondersteun dit in groep 3 met een hakkaart.

FOCUS OP HET DOEL

De gouden regel is: houd de instructie sober en eenvoudig. De verleiding is groot om alles aan te bieden in een context, bijvoorbeeld met poppen en verhaaltjes, omdat dit in de belevingswereld van de kinderen past. Het gevaar bestaat dan dat kinderen zich verliezen in de leuke context en zich laten afleiden van het doel. Het werkgeheugen vult zich dan met dingen die niet belangrijk zijn. Vraag jezelf daarom af: wat is belangrijk en wat niet? Wat moeten de kinderen echt leren?

HOEVEEL TIJD PER WEEK?

Doe de drie oefeningen achter elkaar in een groepje van maximaal zes kinderen gedurende vijf minuten. Je kunt dan goed observeren en de interactie is groter. Weliswaar moet jij de oefeningen dan twee keer achter elkaar doen, maar voor de kinderen is het beter om het in een klein groepje te doen dan in een grotere groep.

In die vijf minuten herhaal je:

- de tot dan toe aangeleerde klankgebaren met bijpassende letterplaten;
- auditieve synthese (zingen);
- auditieve analyse (hakken).

Zorg ervoor dat ieder kind aan de beurt komt tijdens het benoemen van de letters, het oefenen van de auditieve synthese en de auditieve analyse. De vijf minuten zijn natuurlijk een gemiddelde. In het begin vergt het waarschijnlijk iets meer tijd, omdat je de oefeningen zelf ook onder de knie moet krijgen.

Let goed op de taalzwakkere oudste kleuters. Zij moeten ook alle kansen krijgen om met een goede basis groep 3 binnen te stappen. Herhaal met hen bovenstaande nog eens extra: twee keer in de week vijf minuten. Ook zij zullen in groep 3 het lezen en spellen in de klankzuivere periode sneller oppakken, doordat de fonologische vaardigheden volop aanwezig zijn. Laat de succeservaringen maar beginnen!

Shirley Snip-Fischer is leerkracht op de Werenfridus in Wervershoof, zelfstandig taal-/leesadviseur en regiocoördinator Noord-Holland van PO in actie.